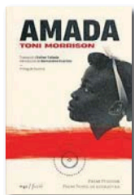

Crítiques

Una novel·la monumental, per fi en català

Amb una prosa rica, exuberant, dura i sinuosa, Toni Morrison fa sentir als lectors l'experiència de l'esclavatge

AMADA

Toni Morrison

La Segona Perifèria

Traducció d'Esther Tallada

448 pàg.

23,50 €

Marina Espasa

Que una novel·la de la importància d'*Amada* no hagués estat mai traduïda al català és d'aquelles coses que exasperen. Quants futurs escriptors no s'hi haurien pogut emmirallar, si el sistema editorial hagués fet la feina que li tocava fa més de trenta anys? I, molt més important: quants lectors no haurien aixecat el llistó de la seva comprensió lectora i no serien entabanats per qualsevol despropòsit enquadrant dels que s'arreglen sobre les taules de novetats? Llegir llibres de la qualitat i la complexitat d'*Amada* fa d'antídoto contra la literatura banal i adotzenada. Llegir-lo en la magnífica traducció d'Esther Tallada és, a més, un luxe.

Per tant, no ens lamentem més i fem com va fer Toni Morrison (1931-2019), una dona sola i amb dos fills que es llevava cada dia a les quatre de la matinada per escriure aquesta obra arravatada, sanguinolenta, a mig camí entre la realitat i el malson, poblada d'amor i de mort. Un testament i una venjança escrits en nom de tota la seva comunitat, hereva de l'esclavatge, un dels crims més vergonyosos que ha comès l'Occident blanc

IAN LANGSDON / EFE

colonialista. Hi ha qui diu que l'esclat de la gran literatura nord-americana (com el de la música) del segle XX s'explica a partir del pecat original que va significar l'esclavisme. Que no s'entén Faulkner, ni McCullers ni tots els que venen després sense els cadàvers i la sang dels milions d'esclaus negres que van ser executats o explotats fins a la mort al llarg del segle XIX. Que els

fantasmes i els esperits ambulants de tots aquells homes i dones que van tenir la desgràcia d'haver de viure sota la bota d'un amo que els fuetjava i violava mentre els feia treballar de sol a sol, són els que ens xiuxiuegen "el problema del món és que hi ha blancs", com diu una de les protagonistes d'*Amada*.

A cops de destra

La novel·la, publicada el 1987, en té un de ben especial, de fantasma. Es diu *Amada*, i és una nena morta i una noia viva, o potser una nena viva i una noia morta, un fantasma que torna al regne dels vius per reclamar la mare que ja no té. *Amada* sempre és més que el que cada personatge hi veu, i de fet és més d'una cosa per a cadascú: en catalitza les revelacions. La història arrenca sense miraments i avança a cops de destra: hi ha una casa on s'aixopluguen una mare i una filla adolescent, que són les restes d'una família més extensa, però també un fantasma rabiós i inoportú amb qui les dues han arribat a una mena d'entesa. L'arribada d'un home, Paul D., a qui la mare havia conegut molts anys abans en una plantació d'esclaus, desequilibra aquest pacte i és el detonant perquè els records del passat les assaltin fins a obligar-les a reviure l'infern del qual creien que s'havien escapat.

Les mans habilitíssimes i plenes d'humanitat d'una escriptora monumental com és Morrison obren el miracle: saltant de punts de vista entre personatges i anant endavant i enrere entre accions passades i presents, amb una prosa que va directa on ha d'anar, i que també sap ser rica, exuberant i carnal, dura, sinuosa o lírica, l'horror que batega al cor de la història es descabella a poc a poc, perquè explicar-la de forma lineal no estaria a l'altura del que l'autora vol transmetre, que no és altra cosa que fer sentir als lectors l'experiència de l'esclavatge. És un món en el qual la gent desapareix de sobte per no ser vista mai més, i no per accident, sinó com una política quotidiana, un món on hi ha gent que té el poder absolut sobre els altres.

Morrison es va embrutar les mans, va rebregar l'argument i la llengua i va pintar els cossos dels negres penjant dels arbres i els va fer florir frases de les boques que, encara avui, ens recorden que, en un món on els éssers humans són mercaderies, tot té un preu, i aquest preu és tirànic. Però va ser capaç també d'ensenyar-nos el revers de tot l'horror, i a l'altra banda d'aquesta moneda hi va escriure reconciliació i esperança. *✍*